Ірина Івашків (Україна)

УДК 630

JEL classification: K25, O13, Q15

Ірина ІВАШКІВ
кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу науково-консультаційного та інформаційного забезпечення економіки та маркетингу,
Прикарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, Україна
E-mail: i.ivach@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-8135-8260
ResearcherID: AAQ-3159-2020

Отримано: 26.11.2021 р.
Прорецензовано: 03.12.2021 р.
Рекомендовано до друку: 17.12.2021 р.
Опубліковано: 17.12.2021 р.

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація

В статті досліджено економічний механізм розвитку землекористування в європейських країнах, що є важливою та невід'ємною складовою розвитку АПК. Огляд вітчизняних та іноземних літературних джерел свідчить про напрацювання науковцями інноваційних підходів щодо дотримування екологічних стандартів та вироблення стратегії сталого розвитку для сільських територій для забезпечення раціонального землекористування. Дано порівняльну характеристику землекористування в Україні та країнах Європи, зокрема шляхом порівняння показників загальної площі всієї землі, сільськогосподарських угідь та ріллі, частки землі на особу. Автором згруповано європейські країни за часткою землі, яка знаходиться у приватній власності. Здійснено групування країн Європи за рівнем мінімальної, середньої та максимальної ціни за один гектар землі. Резюмовано, що у зв'язку з відкриттям ринку землі в Україні рівень цін на купівлю сільськогосподарських земель буде мати тенденцію до зростання, що сприятиме формуванню цивілізованого та прозорого ринку землі.

Івашків І. Економічний механізм землекористування в європейських країнах в умовах сталого розвитку. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 4. С. 125-133.

DOI: https://doi.org/10.35774/econa2021.04.125

Ключові слова: економічний механізм; землекористування; сталий розвиток; сільські території; європейські країни; ринок землі; мінімальна ціна купівлі землі; середня ціна купівлі землі; максимальна ціна купівлі землі.

UDC 630

JEL classification: K25, O13, Q15

Iryna IVASHKIV
PhD in Economics,
Senior Research Fellow,
Department of scientific consulting and information support of economics and marketing,
Carpathian State Agricultural Research Station Institute of Agriculture of the Carpathian Region of the National Academy of Sciences, Ukraine
E-mail: i.ivach@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-8135-8260
ResearcherID: AAQ-3159-2020

Received: 16.11.2021
Revised: 03.12.2021
Accepted: 17.12.2021
Online publication date: 17.12.2021

Iryna Ivashkiv (Ukraine)

ECONOMIC MECHANISM OF LAND USE IN EUROPEAN COUNTRIES IN CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ABSTRACT

The article examines the economic mechanism of land use development in European countries, which is an important and integral component of agricultural development. A review of domestic and foreign literary sources shows that scientists have developed innovative approaches to complying with environmental standards and developing a sustainable development strategy for rural areas to ensure rational land use. A comparative characteristic of land use in Ukraine and European countries is given, in particular by comparing the indicators of the total area of all land, agricultural land and arable land, the share of land per person. The author grouped European countries according to the share of land that is in private ownership. Grouping of European countries by the level of the minimum, average and maximum price per hectare of land was carried out. It is summarized that in connection with the opening of the land market in Ukraine, the level of prices for the purchase of agricultural land will tend to increase, which will contribute to the formation of a civilized and transparent land market.

Ivashkiv, I. (2021). Economic mechanism of land use in European countries in conditions of sustainable development. *Economic analysis*, 31 (4), 125-133.

DOI: https://doi.org/10.35774/econa2021.04.125

Keywords: economic mechanism; land use; sustainable development; rural areas; European countries; land market; minimum land purchase price; average land purchase price; maximum land purchase price.

Вступ

Важливим і основним аспектом формування ринку землі в Україні є вивчення та реалізація в практичній площині європейського досвіду щодо розвитку ефективного раціонального землекористування. Імплементація позитивних тенденцій та досвіду землекористування, який існує в низці європейських країн, дасть змогу підвищити ефективність розвитку вітчизняного АПК. Зважаючи на те, що розпочата земельна реформа в Україні потребує додаткового законодавчого врегулювання, то для вітчизняного АПК існує актуальна необхідність вивчення, запозичення та адаптації у вітчизняному сільськогосподарському виробництві економічних механізмів реалізації раціонального землекористування, що сформувалися в країнах Європи.

Основні проблеми розвитку землекористування в країнах Європи є об'єктом досліджень багатьох закордонних науковців, які, зокрема, досліджували й економічний механізм землекористування. Важливий внесок у дослідження розвитку землекористування здійснив колектив європейських дослідників з різних країн Європи (колектив науковців з Нідерландів, Великої Британії, Данії та Фінляндії), де вони, зокрема (Pérez-Soba et al., 2018), у своєму дослідженні напрацювали інноваційні підходи і бачення щодо переходу в Європі до сталого землекористування у певних стратегічних планах розвитку певних територій, що сприяло б ефективному раціональному землекористуванню в Європі [1]. Вчений з німецького університету (Thomas, 2006) у своєму дослідженні охарактеризував основні етапи земельної реформи, яка здійснювалася в країнах Центрально-Східної Європи, наголосив на важливості екологічних аспектів розвитку землекористування, а також зорієнтував на важливості сталого розвитку територій у сільській місцевості [2]. Разом з тим, питання раціонального землекористування в умовах використання зарубіжного досвіду знайшло своє відображення у дослідженнях багатьох вітчизняних вчених, зокрема, таких як Ботезат О. [4], Бутенко Є., Лошакова Ю. [5], Васильєва Т.; Школа В. [6], Гоголь Т. [7], Давиденко В. [8], Домбровська О. [9], Зінчук Т., Данкевич В., Куцмус Н., Ковальчук О. [10], Дудич Г. [11], Смирнова С., Мась А., Коваль А. [12], Медвецька Т. [13], Хвесик Ю. [14], Третяк А.; Другак В. [15], Зінчук Т., Данькевич В. [16], Попов А. [17] Ступень Р. [18], Демиденко Л. [19], Тютюнник Г. [20] та ряду інших вчених.

Мета статті

Метою даної статті є аналіз економічного механізму розвитку землекористування в країнах Європи.

Виклад основного матеріалу

Для оцінки рівня землекористування в Україні та країнах Європи нами здійснено порівняльну характеристику землекористування в сільськогосподарському виробництві (таблиця 1).

Так, загальна площа земель сільськогосподарського призначення в Україні становить 60,3 млн. га, що становить близько 6 % європейської території. Зважаючи на загальновідомий факт, що в Україні існує найвищий рівень розораності сільськогосподарських угідь, то закономірною є та тенденція, що питома вага сільськогосподарських угідь становить п'яту частину від усіх угідь, які знаходяться в Європі, й в абсолютних показниках становить 41,4 млн га.

Таблиця 1. Порівняльна характеристика землекористування в Європі та в Україні у 2019 році

<table>
<tr><td colspan="2">Загальна площа земель</td><td colspan="2">Загальна площа сільськогосподарських угідь</td><td colspan="2">Загальна площа ріллі</td></tr>
<tr><td>Всього в Україні, млн. га</td><td>Питома вага до території Європи, %</td><td>Всього в Україні, млн. га</td><td>Питома вага до території Європи,%</td><td>Всього в Україні, млн. га</td><td>Питома вага до території Європи,%</td></tr>
<tr><td>60,3</td><td>6</td><td>41,4</td><td>19</td><td>32,7</td><td>27</td></tr>
<tr><td colspan="3">Рівень розораності земель, %</td><td colspan="3">Припадає землі на одну особу, га</td></tr>
<tr><td colspan="2">в Україні</td><td>в Європі</td><td colspan="2">в Україні</td><td>в Європі</td></tr>
<tr><td colspan="2">54</td><td>35</td><td colspan="2">0,90</td><td>0,44</td></tr>
</table>

Джерело: [21, с. 3].

Порівнюючи площу ріллі, яка знаходиться в обробітку в Україні та країнах Європи, то її частка в нашій державі становить близько третини середньоєвропейського рівня, що свідчить дуже високий рівень використання земельних угідь. Площа ріллі, яка знаходиться в обробітку в Україні, становить 32,7 млн. га, що становить близько 79 % від питомої ваги усіх сільськогосподарських угідь в Україні.

Щодо рівня розораності земель Україна серед європейських країн займає «пальму першості», оскільки рівень розораності земель в Україні значно перевищує середньоєвропейський і становить у відносних показниках 54 %. Щодо рівня угідь, які припадають на одну особу, то в Україні цей показник закономірно дуже високий і більш ніж удвічі перевищує показник у Європі.

Отже, вище перелічені факти переконливо свідчать про інтенсивне використання в Україні земель сільськогосподарського призначення.

У більшості цивілізованих країн світу існує відкритий ринок землі, де не існує обмеження щодо купівлі-продажу. У кожній європейській країні різна частка землі знаходиться у приватній власності (таблиця 2).

Так, ми згрупували європейські країни, земля яких знаходиться у приватній власності, на чотири групи. Відповідно, до першої групи увійшли країни у яких до 50% землі перебуває у приватній власності.

До другої та третьої груп віднесено, відповідно, по дев’ять країн. Так, у другій групі частка землі, яка перебуває у приватній власності, коливається від 50 до 89 %, а у третій групі – від 90 до 99 %. До цих двох груп увійшли майже всі країни Західної Європи та країни Балтії .

І, нарешті, до останньої третьої групи увійшли країни, в яких 100 % землі знаходиться у приватній власності. До даної групи увійшли тільки дві країни – Швейцарія та Італія.

Таким чином, спостерігаємо тенденцію, при якій цілком закономірною постає ситуація, що у більшості високорозвинених країнах світу є відкритим ринок землі, а в своїй структурі частка приватизованої землі коливається від 50 відсотків і вище, що дозволяє суб’єктам господарювання раціонально та ефективно розпоряджатися земельними ресурсами.

Щодо вартості землі, то нами здійснено групування ряду європейських країн на три групи (таблиця 3).

Серед країн Європи традиційно найнижча ціна за один гектар становить в країнах Східної Європи, а також в країнах Балтії. Це пояснюється, насамперед тим, що в даних країнах дещо пізніше був відкритий ринок купівлі-продажу землі. Так, серед країн Балтії у Литві вартість одного гектара землі від 2,5 тисяч доларів до 3,7 тисяч доларів за один гектар, в Латвії і в Естонії вартість одного гектара становить 2,9 тисяч доларів за один гектар. Дещо подібною є ситуація і в Болгарії, де найнижча вартість одного гектара землі коливається від 1,6 тисяч доларів.

Таблиця 2. Групування європейських країн за часткою землі, яка знаходиться у приватній власності в 2018 році

Групування країн за часткою землі у приватній власності							
I група країн до 50%		II група країн від 50 до 89%		III група країн 90 до 100%		IV група країн 100 %	
Назва країни	Відсоток землі у приватній власності	Назва країни	Відсоток землі у приватній власності	Назва країни	відсоток землі у приватній власності	Назва країни	Відсоток землі у приватній власності
Німеччина	49	Австрія	53	Великобри-танія	90	Італія	100
		Естонія	56	Ірландія	91		
		Греція	60	Швеція	91		
		Хорватія	66	Португалія	93		
		Іспанія	70	Болгарія	98	Швейцарія	100
		Литва	79	Данія	98		
		Чехія	80	Фінляндія	98		
		Франція	80	Бельгія	99		
		Голландія	89	Латвія	99		

Джерело [21, с. 20].

Що ж стосується країн Західної Європи, то тут спостерігається набагато вища вартість на земельні ресурси у порівнянні з країнами Центрально-Східної Європи, що є сформовано рядом причин, зокрема, тривалим існуванням відкритого ринку землі, високим рівнем розвитку економіки в цілому.

Беручи до уваги світовий досвід формування цінового механізму земельного ринку в країнах Європи можемо прогнозувати, що у зв’язку із відкриттям ринку землі в Україні рівень цін на купівлю сільськогосподарських земель буде мати стійку тенденцію до зростання, що в свою чергу сприятиме формуванню цивілізованого та прозорого ринку землі.

Висновки та перспективи подальших розвідок в даному напрямку

Таким чином, аналізуючи розвиток земельних ресурсів в Україні та в країнах Європи можемо стверджувати наступне:

1. Високий рівень розораності та інтенсивне використання земельних ресурсів в Україні вимагає нових інноваційних підходів до раціонального землекористування в Україні.

2. Важливим аспектом для вітчизняного сільськогосподарського виробництва є використання світового досвіду щодо сталого розвитку сільських територій.

3. Запровадження прозорого ринку купівлі-продажу землі дасть можливість на конкурентних умовах здійснювати дані операції усім суб’єктам на ринку.

Таблиця 3. Групування європейських країн за ціною купівлі гектара землі за рівнем цін на землю в 2018 році

Групування країн за рівнем цін на землю					
За мінімальною ціною купівлі землі					
І група країн до 5 тис. $/ гектар		ІІ група країн від 5,1тис. до 15,0 тис. $/ гектар		ІІІ група країн 15,1 тис. $/ гектар і вище	
Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар	Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар	Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар
Болгарія	1,6	Польща	5,7	Італія	17,9
Швеція	1,6	Фінляндія	5,7	Великобританія	18,3
Румунія	1,9	Греція	6,0	Ірландія	19,9
Литва	2,5	Чехія	6,4	Люксембург	35,6
Франція	2,6	Іспанія	6,6	Нідерланди	54, 2
Естонія	2,9	Словенія	13,9		
Латвія	2.9	Данія	14,0		
Хорватія	2,9				
Угорщина	3,0				
За середньою ціною купівлі землі					
Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар	Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар	Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар
Румунія	2,1	Франція	6,0	Словенія	16,9
Естонія	2,9	Чехія	6,5	Данія	17,3
Латвія	2,9	Швеція	8,7	Ірландія	19,9
Хорватія	3,0	Фінляндія	8,7	Великобри-танія000	23,5
Литва	3,6	Польща	9,7	Італія	33,5
Угорщина	4,4	Греція	12,6	Люксембург	35,6
Болгарія	4,6	Іспанія	12,8	Нідерланди	68,2
За максимальною ціною купівлі землі					
Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар	Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар	Назва країни	Ціна купівлі землі, тис. $/ гектар
Румунія	2,3	Чехія	6,5	Данія	19,9
Естонія	2,9	Болгарія	7,2	Ірландія	24,0
Латвія	2,9	Фінляндія	10,1	Великобри-танія	31,6
Литва	3,7	Франція	11,9	Словенія	32,8
Хорватія	4,9	Польща	13,3	Люксембург	35,6
Угорщина	4,9	Швеція	18,8	Греція	55,5
				Італія	57,0
				Нідерланди	116,1
				Іспанія	131,3

Джерело [21, с. 21].

Список використаних джерел

1. Pérez-Soba M., Paterson J., Metzger M. J. et al. Sketching sustainable land use in Europe by 2040: a multi-stakeholder participatory approach to elicit cross-sectoral visions. Regional Environmental Change. 2018. Vol. 18. P. 775–787. https://doi.org/10.1007/s10113-018-1297-7.
2. Thomas J. Property rights, land fragmentation and the emerging structure of agriculture in Central and Eastern European countries. Journal of Agricultural and Development Economics. 2006. Vol. 3, № 2. P. 225-275. URL: https://ageconsearch.umn.edu/record/112607/.
3. Gibas P., Majorek A. Analysis of Land-Use Change between 2012–2018 in Europe in Terms of Sustainable Development. Land. 2020. Vol. 9, № 2. P. 46. https://doi.org/10.3390/land9020046.
4. Ботезат О. П. Зарубіжний досвід землекористування як крок до реалізації земельної реформи в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 24. С. 116-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_24_26.
5. Бутенко Є. В., Лошакова Ю. А. Зарубіжний досвід застосування економічних важелів впливу для забезпечення раціонального землекористування. Грошова оцінка земель в Україні: здобутки, проблеми, перспективи: Збірник праць Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 8-9 листопада 2018 р.). Київ: ДП «Компринт», 2018. С. 53-55. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u257/zbirinik_tez_konferenciyi_8-9.11.2018.pdf#page=53.
6. Васильєва Т. А., Школа В. Ю. Інноваційний вимір системи сталого сільськогосподарського землекористування: досвід ЄС для України. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2021. № 2. С. 53–63. DOI: https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.2-7.
7. Гоголь Т. В. Формування системи державного регулювання земельних відносин та управління землекористуванням на сільських територіях. Теорія та практика державного управління. 2011. Вип. 4. С. 174-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2011_4_27.
8. Давиденко В. М. Особливості сільськогосподарського землекористування у країнах Європейського Союзу. Економіка АПК. 2016. № 4. С. 99-105. URL: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2016/4/15.pdf.
9. Домбровська О. Європейський досвід консолідації земель сільськогосподарського призначення. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. 2013. Вип. 18. С. 54-56. URL: https://periodicals.karazin.ua/pbgok/article/view/4153.
10. Зінчук Т. О., Данькевич В. Є., Куцмус Н. М., Ковальчук О. Д. Соціально-економічні особливості ринкового обігу сільськогосподарських земель: вітчизняний та європейський досвід. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. Вип. 7. С. 49-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_7_7.
11. Дудич Г. Застосування у сільському господарстві України зарубіжного досвіду удосконалення земельних відносин. Аграрна економіка, 2014. Т. 7. № 1-2. С. 101-107. URL: http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/images/docs/ae_2014_7_1-2/ae_2014_7_1-2_19.pdf.
12. Смирнова С. М., Мась А. Ю., Коваль А. О. Європейський досвід землекористування природно-заповідного фонду. Економіка та держава. 2021. № 1. С. 77–82. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.1.77.
13. Медвецька Т. В. Європейський досвід формування та реалізації державної політики ефективності використання та обліку земельних ресурсів на сучасному етапі. Право та державне управління. 2019. № 3 (36), том 2. С. 161-166. DOI: https://doi.org/10.32840/pdu.3-2.24.
14. Хвесик Ю. М. Формування механізмів інституціонального забезпечення сталого землекористування: зарубіжний досвід. Продуктивні сили і регіональна економіка. 2008. Ч. 2. С. 133-140. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/12028.
15. Третяк А. М., Другак В. М. Формування сталого землекористування сільських територій: європейський досвід. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2013. № 1-2. С. 64-73. URL: http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/view/6626/6484.
16. Зінчук Т. О., Данкевич В. Є. Європейський досвід формування ринку сільськогосподарських земель Європейського Союзу. Економіка АПК. 2016. Вип. 12. С. 84-92. URL: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2016/12/e_apk_2016_12_14.pdf.

17. Попов А. Заходи щодо подолання наслідків фрагментації земель сільськогосподарського призначення: європейський досвід та українські реалії. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 2016. Vol. 2, № 1. С. 96-109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_1_10.
18. Ступень Р. М. Європейський досвід орендного землекористування в сільському господарстві. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 4. С. 137-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2016_4_30.
19. Демиденко Л. Г. Сучасні принципи управління природоохоронного землекористування: європейський досвід. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. Вип. 3. С. 100-106. DOI: http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2017.03.100.
20. Тютюнник Г. О. Теоретичні засади організації екологоорієнтованого землекористування на основі інклюзивного підходу. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 1 (87). С. 48–53. DOI: https://doi.org/10.26642/jen-2019-1(87)-48-53.
21. Земельний довідник України. 2020: інфографічний довідник. URL: https://agropolit.com/storage/2020/Zemelniy_dovidnyk_2020.pdf?utm_source=mailchimp&utm_campaign=0300ccc2e1f0&utm_medium=page.

REFERENCES

1. Pérez-Soba, M., Paterson, J., Metzger, M. J. et al. (2018). Sketching sustainable land use in Europe by 2040: a multi-stakeholder participatory approach to elicit cross-sectoral visions. Regional Environmental Change, 18, 775–787, doi: https://doi.org/10.1007/s10113-018-1297-7 [in English].
2. Thomas, J. (2006). Property rights, land fragmentation and the emerging structure of agriculture in Central and Eastern European countries. Journal of Agricultural and Development Economics, 3 (2), 225-275. Retrieved from: https://ageconsearch.umn.edu/record/112607/ [in English].
3. Gibas, P., Majorek, A. (2020). Analysis of Land-Use Change between 2012–2018 in Europe in Terms of Sustainable Development. Land. 9 (2). 46. doi: https://doi.org/10.3390/land9020046 [in English].
4. Botezat, O. P. (2016). Zarubizhnyy dosvid zemlekorystuvannya yak krok do realizatsiyi zemel'noyi reformy v Ukrayini. Investytsiyi: praktyka ta dosvid, 24, 116-119. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_24_26 [in Ukrainian].
5. Butenko, Ye. V., Loshakova, Yu. A. (2018). Zarubizhnyi dosvid zastosuvannia ekonomichnykh vazheliv vplyvu dlia zabezpechennia ratsionalnoho zemlekorystuvannia. Hroshova otsinka zemel v Ukraini: zdobutky, problemy, perspektyvy: Zbirnyk prats Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 8-9 lystopada 2018 r.). Kyiv: DP «Komprynt». 53-55. Retrieved from: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u257/zbirinik_tez_konferenciyi_8-9.11.2018.pdf#page=53 [in Ukrainian].
6. Vasylieva, T. A., Shkola, V. Yu. (2021). Innovatsiinyi vymir systemy staloho silskohospodarskoho zemlekorystuvannia: dosvid YeS dlia Ukrainy. Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriia Ekonomika. 2, 53−63. doi: https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.2-7 [in Ukrainian].
7. Hohol, T. V. (2011). Formuvannia systemy derzhavnoho rehuliuvannia zemelnykh vidnosyn ta upravlinnia zemlekorystuvanniam na silskykh terytoriiakh. Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia. 4, 174-181. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2011_4_27 [in Ukrainian].
8. Davydenko, V. M. (2016). Osoblyvosti silskohospodarskoho zemlekorystuvannia u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu. Ekonomika APK. 4, 99-105. Retrieved from: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2016/4/15.pdf [in Ukrainian].
9. Dombrovska, O. (2013). Yevropeiskyi dosvid konsolidatsii zemel silskohospodarskoho pryznachennia. Problemy bezperervnoi heohrafichnoi osvity i kartohrafii. 18, 54-56. Retrieved from: https://periodicals.karazin.ua/pbgok/article/view/4153 [in Ukrainian].

10. Zinchuk, T. O., Dankevych, V. Ye., Kutsmus, N. M., Kovalchuk, O. D. (2017). Sotsialno-ekonomichni osoblyvosti rynkovoho obihu silskohospodarskykh zemel: vitchyznianyi ta yevropeiskyi dosvid. Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. 7, 49-62. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_7_7 [in Ukrainian].

11. Dudych, H. (2014). Zastosuvannia u silskomu hospodarstvi Ukrainy zarubizhnoho dosvidu udoskonalennia zemelnykh vidnosyn. Ahrarna ekonomika, 7 (1-2), 101-107. Retrieved from: http://agrarianeconomy.lnau.edu.ua/images/docs/ae_2014_7_1-2/ae_2014_7_1-2_19.pdf [in Ukrainian].

12. Smyrnova, S. M., Mas, A. Yu., Koval, A. O. (2021). Yevropeiskyi dosvid zemlekorystuvannia pryrodno-zapovidnoho fondu. Ekonomika ta derzhava. 1, 77–82. doi: https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.1.77 [in Ukrainian].

13. Medvetska, T. V. (2019). Yevropeiskyi dosvid formuvannia ta realizatsii derzhavnoi polityky efektyvnosti vykorystannia ta obliku zemelnykh resursiv na suchasnomu etapi. Pravo ta derzhavne upravlinnia. 3 (36), 2. 161-166. doi: https://doi.org/10.32840/pdu.3-2.24 [in Ukrainian].

14. Khvesyk, Yu. M. (2008). Formuvannia mekhanizmiv instytutsionalnoho zabezpechennia staloho zemlekorystuvannia: zarubizhnyi dosvid. Produktyvni syly i rehionalna ekonomika. 2, 133-140. Retrieved from: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/12028 [in Ukrainian].

15. Tretiak, A. M., Druhak, V. M. (2013). Formuvannia staloho zemlekorystuvannia silskykh terytorii: yevropeiskyi dosvid. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel. 1-2, 64-73. Retrieved from: http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/view/6626/6484 [in Ukrainian].

16. Zinchuk, T. O., Dankevych, V. Ye.(2016). Yevropeiskyi dosvid formuvannia rynku silskohospodarskykh zemel Yevropeiskoho Soiuzu. Ekonomika APK. 12, 84-92. Retrieved from: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2016/12/e_apk_2016_12_14.pdf [in Ukrainian].

17. Popov, A. (2016). Zakhody shchodo podolannia naslidkiv frahmentatsii zemel silskohospodarskoho pryznachennia: yevropeiskyi dosvid ta ukrainski realii. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 2 (1), 96-109. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_1_10 [in Ukrainian].

18. Stupen, R. M. (2016). Yevropeiskyi dosvid orendnoho zemlekorystuvannia v silskomu hospodarstvi. Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriia: Ekonomika i menedzhment. 4, 137-141. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2016_4_30 [in Ukrainian].

19. Demydenko, L. H. (2017). Suchasni pryntsypy upravlinnia pryrodookhoronnoho zemlekorystuvannia: yevropeiskyi dosvid. Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel. 3, 100-106. doi: http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2017.03.100 [in Ukrainian].

20. Tiutiunnyk, H. O. (2019). Teoretychni zasady orhanizatsii ekolohooriientovanoho zemlekorystuvannia na osnovi inkliuzyvnoho pidkhodu. «Visnyk ZhDTU»: Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia. 1 (87), 48–53. doi: https://doi.org/10.26642/jen-2019-1(87)-48-53 [in Ukrainian].

21. Zemelnyi dovidnyk Ukrainy. 2020: infohrafichnyi dovidnyk. Retrieved from: https://agropolit.com/storage/2020/Zemelniy_dovidnyk_2020.pdf?utm_source=mailchimp&utm_campaign=0300ccc2e1f0&utm_medium=page [in Ukrainian].